HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש ואי ס"ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך דמי מעליא בעי שלומי ליה א"ל כי קאמינא אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות איתיבי' אביי [א] לרבה [1] קרבנו [ב][א] ולא הגזול היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא אלא לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קני אמר ליה [ג] רבא וליטעמיך הא דתניא [2][ב] משכבו ולא הגזול ה"ד אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא מאי אית לך למימר [ג] דגזל משכב דחבריה ה"נ דגזל קרבן דחבריה: איתיביה אביי לרב יוסף [ד][ד] עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן [ה] ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן [ו] של גנב מחשבה מטמאתן [ז] של גזלן אין מחשבה מטמאתן רבי שמעון אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן ושל גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים וש"מ יאוש קנה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שקיצען מתקיף לה רבה בר רב חנן והלא עיצבא שנו כאן ועיצבא אין צריכה קיצוע [ה] דתנן [ח] כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו יש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא אלא [י] אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה [ט] שינוי השם כשינוי מעשה דמי שינוי מעשה מאי טעמא התם מעיקרא עצים השתא כלים שינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא והשתא אברזין והרי מריש דאיכא שינוי השם [ו] דמעיקרא כשורא [ו] והשתא טללא ותנן [ז][י] על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים טעמא מפני תקנת השבים הא

רש"י

אומר לו. לנגזל: הרי שלך לפניך. בעין כמות שהוא דהיזק שאינו ניכר הוא: קרבנו. אם עולה קרבנו (ויקרא א): ולא הגזול. דגזול לאו לרצון אתי. קס"ד דגזל בהמת חולין ואייתי. ה"ד אי נימא כו': וליטעמיך. דס"ד דגזל חולין ואקדשינהו: הא דתניא. גבי זב: משכבו. איש אשר יגע במשכבו (שם טו) גזירת הכתוב להוציא את המשכב הגזול שאינו נעשה אב הטומאה לטמא אדם: מי איכא למ"ד. חד מהני אמוראי שינוי לא קני הא ביאוש הוא דפליגי: דגזל קרבן דחבריה. שהקדיש חבירו ולעולם לפני יאוש ואיצטריך לאשמועינן דאינו עולה לרצון כלל ואפי' לבעלים הראשונים ואע"ג דלא הוי יאוש. ל"א דגזל קרבן דחבריה הלכך אפי' לאחר יאוש לא קנייה דקרבן אינו נגזל דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה: מחשבה מטמאתן. בעל הבית אינו עשוי למוכרן ועושה מהן מטות ודולבקאות וקטבלאות ומשחשב עליהן לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה מקבלין טומאה מיד: ושל עבדן. העשוי למכור אין מחשבתו מטמאתו דעביד דממליך ומזבין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך: של גנב מחשבתו מטמאתם. דקננהו ביאוש דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים היא דלא ידע למאן לתבעו: ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן. ואע"פ שחישב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לכיסוי חבילות סוסים ופרדים כמו שעושין מעורות דובין מ"ט דסתם גזילות ליכא יאוש דכיון דידע מאן שקליה אזיל ותבע ליה לדינא: חילוף הדברים. סתם גזילה איכא יאוש דכיון דלעייניה גזלה מיניה איניש אלמא הוא אבל סתם גניבה ליכא יאוש דסבר משכחנא ליה לגנב: שקלען. דרומי"ר בלע"ז. דאיכא תרתי שינוי מעשה ויאוש ולעולם יאוש גרידא לא קני: והלא עיצבא שנו כאן. שחשב עליהן לעיצבא דולבקי שאוכלין עליו וכעין שולחן הוא: ועיצבא אינה צריכה קילוע. דבלאו קילוע נמי מטמאה דהא חזיא למילתיה שהקילוע אינו עשוי אלא לייפות ומנא תימרא דבעיצבא קעסיק דתנן גבי דההיא במס' כלים כל מקום שאין חסרון מלאכה כו': חוץ מן העיצבא. שאע"פ שמחסר קילוע מחשבה מטמאתה: אברזין. הוא עיצבא בלשון ארמי. אבל יאוש גרידא לא קני: דמעיקרא כשורא. קודם שניתן בבנין: והשתא טללא. גג. לאחר שנתנו בבירה ונותן עליו תקרת נסרים ועלייה: על המריש. קורה. ותקנות קחשיב ואזיל במס' גיטין:

נלעות

תוספות

אילימא לפני יאוש ל"ל קרא פשיטא. דאפילו קדשינהו אינו קדוש דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אין יכולין להקדיש: שמע מינה דיאוש לא קני. דאי קני א"כ חשיב שפיר קרבנו ולא מיפסיל משום מצוה הבאה בעבירה הואיל והוא קנוי לו קודם שהקדישו כמו שאפרש לקמן (דף סז. ד"ה אמר עולא) בע"ה אבל אי לא קני ביאוש מיפסיל ומ"מ קדוש הוא [ט] אע"ג דהכתי לא ידע טעמא דשינוי השם דקאמר לקמן מעיקרא חולין והשתא הקדש [א] מ"מ יש כאן יאוש ושינוי רשות [ט] באותן קרבנות דאין [הגזלן] חייב באחריותן: מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני. ולא בעי לאוקמיה כב"ש דאמר שינוי במקומו עומד אף על גב דאיכא נמי תנאי דסברי הכי בהגוזל קמא (לקמן דף צג:) מ"מ הלכה כב"ה דשינוי קונה והתם נמי דחי רבא דכולהו תנאי מלו סברי כב"ה ובכל הגמרא סובר כן ולא בעי לאוקמי בשינוי החוזר לברייתו דאיכא למ"ד דלא קני דרב יוסף לא פליג עליה דרבה אלא ביאוש לחודיה אבל שינוי מעשה אפי' בחוזר לברייתו דאיירי ביה רבה כדפרישית לעיל לא פליג עליה: דגזל משכב דחבריה. משמע מתוך פ"ה שר"ל משכב גמור של חבירו אם גזלו אין מטמא משכב דגזירת הכתוב הוא וזהו תימה ועוד קשה לרשב"ם דבטהרות (פ"ז מ"ו) גבי גנבים שנכנסו לבית תנן המשכבות ומושבות טהורים ואם יש עמהם כנעני או אשה הכל טמא כי שמא נדה היא וכנעני כזב לכל דבריו משמע שמטמא משכב ומושב שאין שלו ומיהו יש לדחות דהתם מדרבנן ועוד קשה דהתם (בתורת כהנים פרשת מצורע) מייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזלן דבסמוך והכי איתא התם משכבו ולא הגזול יכול שאני מוציא אף הגנוב ת"ל טמא [ר' שמעון אומר במשכבו ולא הגנוב יכול שאני מוציא את הגזול ת"ל טמא] אמרו לו ומה ראית לרבות את זה ולהוציא את זה אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שנתייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום דאין מחשבה מטמאתו כי ההיא דבסמוך דאין יחוד של גזלן יחוד ומפרש ר"י דגזל משכב דחבריה שגזל עורות של בעל הבית שאינן מחוסרין אלא יחוד ואין צריך שום תיקון ואין חסר רק מחשבה והוי שפיר דומיא דגזל קרבן דחבריה שאם היה גוזל בהמה של חולין שמחוסרת קדושה זה היה כמו מחוסר מעשה גמור כעין עמרא ועבדיה משכב אבל גזל או גנב משכב גמור דחבריה מטמא משכב לכ"ע ואע"ג דהך משכבו ולא הגזול איירי קודם יאוש והך דקרבנו ולא הגזול איירי אף בתר יאוש אין להקפיד אע"ג דאין דומה זה לזה: דגזל קרבן דחבריה. תימה ל"ל קרא דאי בחטאת הא אפי' הוא עצמו אם אכל חלב אתמול והפריש קרבן אין מתכפר באותו קרבן על חלב שאכל היום ואי בעולה ושלמים הא אמרי' בפסחים (דף פט:) המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום והיה נראה לאוקמי בפסח שיכול למנות אחרים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכח התם אבל קשה דהאי קרא בעולה כתיב אם לא שיעמיד בפסח באם אינו ענין ואין לומר שבא הכתוב לפסול הקרבן דהא אמרינן לקמן (דף עו.) גבי גנב שאם שחט תמימים לפנים לשם בעלים [י] יחזרו קרן לבעלים: כגון שקיצען. ומועיל עם היאוש אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא: ועיצבא אינה צריכה קיצוע. ומיהו היכא דחשיב עליה לקולעה אמרינן בפ' דם חטאת (זבחים דף צד.) דטהורה עד שיקליענה מ"מ דייק הכא שפיר דכיון דראויה להשתמש בלא קילוע אין קילוע שלה חשוב שינוי מעשה כלל: כל שאין בו חסרון מלאכה מחשבה מטמאתה. וא"ת בלאו ההוא דעיצבא אמאי לא פריך ליה מהכא דמחשבה מועלת אלמא יאוש קני וי"ל דלמא הך דהכא איירי בבעל הבית: שינוי השם בשינוי מעשה דמי. לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סח.) גבי גנב וטבח ובא אחר וגנבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא למ"ד דלא קני אבל שינוי השם גרידא לא קני בלא יאוש או שינוי מעשה:

הא

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ז סמג לאוין שיח שיט ועי' בכ"מ:

לב ב ג מיי' פכ"ד מהל' כלים הלכה ז:

לג ד ה מיי' שם הל' ו:

לד ו ז מיי' שם הלכה ז:

לה ח מיי' שם הלכה ו:

לו ט מיי' פ"א מהל' גניבה הלכה יג ופ"ב מהל' גזילה ואבידה הל' יד סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף א וסי' שס סעיף י בהג"ה:

לז י מיי' פ"א מהל' גזילה ואבידה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שס סעיף א:

תורה אור השלם

1. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג

2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו ה

הגהות הב"ח

(א) תוד"ה ש"מ כו' מ"מ יש כאן יאוש כו'. ע' תוס' לקמן עו ע"א ד"ה והשתא:

גליון הש"ס

גמ' דמעיקרא כשורא. תרגום של קורתי (בראשית יט ח) שריתי: שם והשתא טללא. על שם שעושה צל תרגום של בצל (שם) בטללי:

מוסף רש"י

אומר לו הרי שלך לפניך. ובלבד שישלם לו אותו עצמו וקרינא בה והשיב את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:). עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן. חישב עליהם בדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לעוצבא ולמטה, ירדו לטומאה מיד (לקמן קיד.). ושל עבדן. שאומנתו בכך סתמיה למכירה הלכך אין מחשבתו מחשבה, שאם יבאו בני אדם לקנותו ימכרנו להם ונמצא שסופן למנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך (שם). של גנב מחשבה מטמאתן. דאייאוש מרייהו דלא ידעי למאן יתבעו (שם). של גזלן אין מחשבה מטמאתן. דלאו דידיה הוא, דכיון דידע מאן שקליה מניה לא מייאש (שם). חילוף הדברים. גזלן כיון דשקליה מניה בהדיא ולא מצי קאי באפיה מייאש, גנב סבר בחישנא ליה ומשכחנא ליה (שם). עשרין ותרתין שנין. הן היו ימי שררתו של רבה ומת וישב רב יוסף בראש וסייעוהו מן השמים לפרקה להיות לו לשם, לפי שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים. ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וברייתא, לכך קראוהו סיני (כתובות מב:). על המריש. קורה, שבנאו בבירה. בית גדול, שנוטל דמיו מפני תקנת השבים. שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו ימנע מלעשות תשובה (גיטין נה.).

מסורת הש"ס

א) נ"ל לרבא. רש"ל, ב) [לקמן סז:], ג) [עי' תוס' לקמן סז: ד"ה רבא], ד) לקמן קיד. כלים פכ"ו מ"ח, ה) כלים פכ"ו מ"ז, ו) [כתובות מב:], ז) לקמן לה. גיטין נה. [עדיות פרק ז מ"ט], ח) מש"ה אצטריך קרא להורות שאינו עולה משום מצוה הבאה בעבירה. הועתק מחילופי גרסאות, ט) דאף אם יאוש כדי לא קני הועיל למכרה או להקדישה וע' לקמן סז: בתו' ד"ה רבא ולקמן קיא: הועתק מחילופי גרסאות, י) נ"ל חזרה רש"ס,

לעזי רש"י

דרומי"ר [רודוניי"ר]. לחתוך.

רבינו חננאל

ואותיב רב יוסף לרבה. ופריק ליה רבה כי קא אמינא יאוש קונה בזמן שזה מתיאש וזה רוצה לקנות, אבל זה מתיאש וזה אינו רוצה לקנות, כגון חמץ ועבר עליו הפסח לא קא אמינא. אותיביה אביי לרבה ואם מן הצאן קרבנו ולא מן הגזול, פיר' מאי לאו דגזל צאן דחולין ואקדשיה, אפילו בתר ייאוש, דלא קדיש ואינו מתכפר בו, ושמע מינה דיאוש לא קני. ופריק רבה ואוקמה להא דתניא דבי ר' ישמע' בגוזל קרבן שכבר הקדישו חבירו והוא קדוש מקודם לכן. וזה כגון הגוזל עור מחבירו וכיוצא בו, וחישב עליו לעשותו משכב. אין אומ' מחשבת הגזלן טימאתו, לפי שאינה שלו ואינה יורדת הטומאה אלא במחשבת בעליה. ובזולתי בעליה, צריך אחר יאוש ומעשה וכן תרד לה טומאה. והדר אביי להקשות על רב יוסף מיהא דתנן בכלים פרק (כ"ד) [כ"ו] סנדל עמקי וכול'. כי הגוזל עורות וחשב לעשותן כלי אף על פי שלא עשה בהן מעשה מחשבתו הורידה הטמאה בהן, שמע מינה יאוש קונה. ופריק, כגון שקצען כלומ' קצצן, עשה בהן מלאכה ועשאן כלי ומפני המעשה ירדה הטומאה בהן. ואקשינן והלא עצבה שנו כאן, דתנן כל מקום שיש חסרון מלאכה, פיר' שעדיין שחסרה מעשה ואחרי כן תתקיים המלאכה, אין המחשבה מטמאתן. אלא העצבה, שאף על פי שחסרה מלאכה המעשה מטמאתה. ועצבה היא מכסה המרכב שהוא בלשון משנה טפיטן של סוס. ואינה צריכה קיצוע, כלומר כיון שהוא עשוי למכסה אינו חושש לקיצוע, ואחריה שנינו זו המשנה שהקשה ממנה אביי על רב יוסף. ועמדה זו הקושיא על רב יוסף כ"ב שנין, כמו שעמדה עליו דין חמשים שלא זכתה תורה לאב אלא משעת נתינה והיא מפורשת בתחלת נערה. ופירשה בכאן אף על פי שלא עשה בה מעשה קנאה זו העצבה בשינוי השם כי בעת הגזלה היתה נקראת משכא, עשאה עצבה נקראת אברזין, והוא מכסה טפיטן, ובלשון פרסי נקראת אברזין. וזה ששנינו במשנה זו ר' שמע' אומ' חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטאמתן, של גנב אין מחשבה מטמאתן, לפי שלא נתיאשו הבעלים מהן. אין הלכה כר' שמעון דסבר סתם גזילה ייאוש הבעלין הוא, דגרסינן בהאיש מקדש ההיא איתתא דהוה משיא כרעה במישכלא אתא ההוא גברא חטף זוזא מחבריה ויהביה לה ואמ' לה התקדשי לי בו, ואמר רבא לית דחש לר' שמע' דאמ' סתם גזילה יאוש בעלים הוא. וגם רב אשי, דהוא בתרא, אמ' בפרק לולב הגזול אמ' רב אשי לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא שאול דודאי לאו דדידיה הוא, אלא אפילו גזול אימא סתם גזילה [... דחו] להא דר'. שמע מינה לית הילכתא כותיה. והא דר'... ...דאקשינן לרב יוסף, והרי מריש דמעיקרא כשורא פיר' קורה ... [לבני]נא דמעיקרא כשורא והשתא טללא הנה נשתנה שמו, ותנן בפרק הניזקין [שמ]ין להן על המריש (ועל) הגזול כול'.